

Тарифні хащі ЖКГ

*Олександр Жолудь,
економіс Міжнародного центру перспективних
досліджень, для Української Правди, 01.11.2006*

Безперечно, однією з найрезонансніших подій за останні декілька днів у Києві стало підписання мером столиці Леонідом Чернівецьким розпорядження про підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги.

Відповідно до цього документа, починаючи з 1 грудня 2006 р., тарифи на житлово-комунальні послуги (холодну й гарячу воду, а також водовідведення) в Києві збільшаться в 3-3,4 рази.

Одразу ж треба зазначити, що це, мабуть, найбільше підвищення тарифів для населення в ЖКГ з тих, що відбулися цього року. І хоча досі столичні розцінки на такі послуги були одними з найнижчих в Україні, це підвищення викликає багато запитань.

Сам собі господар

Одразу ж впадає в око той факт, що будь-яке підвищення тарифів це, так би мовити, один із найлегших для КДМА способів власноруч збільшити прибутки підзвітних їй підприємств.

Справа в тому, що, за існуючої системи, Київська адміністрація, як і деякі інші місцеві органи влади, виконує одночасно функції власника майна, його управителя та органу, що регулює взаємини в галузі застосування цього майна. Таке поєднання призводить до великого конфлікту інтересів при встановленні тарифів.

КДМА одночасно має зробити дві взаємовиключні речі: з одного боку максимально реалізувати корпоративні інтереси підпорядкованих їй комунальних підприємств, а з іншого — забезпечити інтереси споживачів, що користуються їх послугами. Тобто мерія має зробити так, щоб підприємства ЖКГ продавали свої послуги якнайдорожче, а споживачі купляли їх якнайдешевше. Досягти необхідного балансу за такої ситуації вдається не часто, навіть у країнах, де рівень корупції значно нижчий від України.

Тарифи з повітря

Одним із найголовніших моментів, що досі залишаються незрозумілими, це відсутність будь-яких пояснень стосовно того, чому тарифи підвищили саме в три рази.

З боку КДМА не було надано жодних обґрунтувань, окрім фраз на кшталт “тарифи, що відповідають економічно обґрунтованим витратам на виробництво послуг”. Влада не надала жодних розрахунків, де було б чітко зазначено, що, мовляв, є такі затрати, і такі надходження від сплати за комунальні послуги, тому створюється такий-то дефіцит.

А для того, щоб перекрити його нам необхідно підвищити тарифи саме до зазначеного рівня.

Визначити ж самостійно фактори, що спричинили підвищення тарифів саме в три рази, теж досить складно, бо їх може бути безліч.

Зокрема, пов’язувати підвищення тарифів на гарячу воду та опалення зі збільшенням цін на газ та електроенергію теж не зовсім коректно, бо вони подорожчали далеко не в три рази.

За таких обставин, оптимісти можуть думати, що це підвищення так би мовити “з запасом”, враховуючи, що той самий газ дешевшати не буде. Песимісти ж можуть запідозрити, що комунальники вирішили заробити на найплатоспроможніших громадянах України.

До того ж, існуючу ситуацію погіршує ще й те, що владою не було надано жодних обіцянок щодо покращення якості комунальних послуг. Тобто платити кияни будуть більше, проте краще їм від цього не стане.

І, нарешті, КДМА слід було врахувати те, що зазвичай інші міста майже в усьому беруть Київ за зразок.

Тому не виключено, що хвилі від зростання тарифів у столиці можуть розійтись по всій Україні. Мовляв, якщо вони в тричі або навіть більше підняли тарифи, то ж і ми можемо. У цьому й полягає найбільша проблема.

Єдина надія на те, що мери міст, які належать до опозиції, не будуть ставити за мету набити собі кишені на нових тарифах, а проведуть відкрите дослідження того, на що витрачаються кошти комунальних підприємств — на газ чи на автомобілі для керівництва.

Бо для опозиції це є дуже сильним політичним кроком — показати, що вони працюють краще за владу не словами, а ділом.

Перезріла реформа

Вже нікому не треба доводити, що реформа ЖКГ в Україні назріла досить дано, або навіть перезріла. Вона має вирішити ключову проблему цієї галузі — недостатні технічну та економічну ефективності наявних підприємств та інфраструктури ЖКГ.

Ця проблема існує тому, що сьогодні в галузі немає жодних стимулів для підвищення цієї ефективності, а саме:

- * Між постачальниками комунальних послуг відсутня будь-яка конкуренція.
- * У ЖКГ майже не залучається приватний капітал до операційної та інвестиційної діяльності. Єдине, задля чого часто залучають кредити, це поточна діяльність — наприклад, необхідність закупити в останній момент газ;
- * Існуюча система регулювання (встановлення) тарифів на комунальні послуги не є прозорою. Вона не спонукає до зменшення непродуктивних витрат і належної інвестиційної діяльності. Навіщо шукати покращення, коли можна просто підняти тарифи?
- * Неefективне фінансове планування капітальних витрат, обмеженість джерел для фінансування інвестицій.

Ще одна особливість, яку слід враховувати при реформуванні ЖКГ, це те, що підприємства постачання холодної та гарячої води — так само, як

і водовідведення — це класичні приклади природної монополії.

Справа в тому, що, з одного боку, така природна монополія може бути досить вигідною для споживачів, бо собівартість її послуг може збільшуватися значно менше, порівняно з окремими підприємствами.

Так, підприємство, яке є природною монополією, зазвичай має спадаючі середні витрати: високі початкові витрати на забезпечення послуги поєднуються з постійними чи навіть спадними витратами на обслуговування кожного наступного споживача.

Наприклад, для постачання електроенергії тягнути дріт для кожного споживача окремо дуже дорого як постачальнику, так і самим споживачам.

Значно дешевше мати один потужний кабель із розводкою на багато помешкань, аніж декілька кабелів, на кожному з яких буде значно мене користувачів.

Але, якщо таку монополію не регулювати, то вона встановить ціни, що даватимуть їй найбільший прибуток, і вони, звичайно будуть, набагато вищими за соціально справедливими.

Тому завдання регулюючого органу — не допустити економічно необгрунтованого підвищення тарифів і зниження якості або обсягів наданих послуг ЖКГ та створити умови для забезпечення загальнодоступності послуг, які належать до переліку мінімально необхідних.

Але, на жаль, в останніх кроках влади та подіях нічого подібного спостерігати не можна.

Олександр Жолудь, експерт Міжнародного центру перспективних досліджень